

SEGUIM RECLAMANT UNA GARANTIA JUVENIL DE QUALITAT! 38a AGO -27 de febrer de 2016

Seguim reclamant una garantia juvenil de qualitat

Arran del procés d'implementació del pla de Garantia Juvenil a Catalunya, des del CNJC hem emprès el seguiment tot contactant amb sindicats, entitats juvenils, experts i amb la pròpia administració per fer una avaluació de l'acompliment de les reclamacions del CNJC.

Aquesta resolució, és doncs, una avaluació crítica de la implementació que s'està fent de la garantia juvenil i un compendi de propostes per millorar-la tenint en compte les reclamacions del jovent organitzat.

La resolució s'estructura en dos grans blocs, d'entrada un resum dels posicionaments del CNJC sobre Garantia Juvenil, i d'altra banda, la valoració de la implementació de la Garantia Juvenil i l'adequació als principis estratègics que l'haurien d'haver convertit en una peça clau de les polítiques contra l'atur i la precarietat juvenil i propostes per millorar-la.

Aquesta resolució, per tant, pretén ser una actualització dels posicionaments del jovent organitzat per seguir treballant conjuntament per exigir una Garantia Juvenil de qualitat.

Posicionament del CNJC en el disseny de la garantia juvenil

Els efectes de la reforma laboral, en un context de crisi econòmica sense precedents, han estat devastadors per la població jove. L'any 2007 la taxa d'ocupació juvenil era d'un 66%, el que significa que s'ha produït una disminució de més de 20 punts en la taxa de persones joves ocupades al llarg d'aquests anys. En termes absoluts, durant aquest període s'han destruït 427.000 llocs de treball ocupats per joves.

Així, ens trobem que a finals de 2015 la taxa d'atur dels joves de 16 a 29 anys se situava en el 29,3% i la dels joves de 16 a 24 anys en el 40,7%, més del doble que la mitjana de la població. Igualment, la taxa de joves NOEF de 16 a 24 anys (joves no ocupats que no es troben en processos d'educació o formació) es situava a finals del 2014 en torn el 18,4%, en contrast amb la mitjana de la UE, d'un 12,4%.

Aquesta falta de seguretat laboral es tradueix bé en un retard de l'emancipació familiar (només el 24,1% de joves de 16 a 29 anys ho estava a finals de 2015), en un risc sever de pobresa (entre 2009 i 2014 la taxa d'exclusió social de la població de 16 a 29 anys es va disparar del 23,6% al 36,4%) o, davant la manca d'expectatives laborals millors, l'emigració. Donar resposta a l'atur juvenil doncs, és una necessitat de primer ordre a Catalunya; i la creació d'ocupació que hi ha de donar resposta ha d'anar vinculada a un rebuig frontal a tota forma de precarització dels i les joves i de qualsevol altre col·lectiu.

Com a resposta a aquest context, i després d'anys de pressió per part de les organitzacions juvenils d'arreu d'Europa, en el marc de finançament multi- anual de la UE pel període 2014-2020, els Estats membre van decidir destinar 6.000 milions d'euros a l'anomenada Iniciativa per a l'Ocupació Juvenil (Youth Employment Initiative), pel període 2014-2016, de la qual l'Estat espanyol va ser el seu major receptor amb 881,44 milions d'euros. Al seu torn, en aquest context, Catalunya decideix destinar-hi un total de 241,1 milions d'euros.

Com ja es va expressar coordinadament amb els sindicats joves en diversos comunicats i compareixences, el CNJC va valorar que el "Plan Nacional de la Implantación de la Garantía Juvenil en España" no s'adequava al model reivindicat per les entitats juvenils arreu d'Europa. Ja que, es va valorar que no tenia en compte tots els perfils de joves potencials, excloent el col·lectiu de joves formats i sense feina. Més enllà, se'n va criticar el fet que només es dirigís a persones joves menors de 25 anys, fet que de manera temporal s'ha esmenat, tot i que no resulti d'una visió estratègica com es demanava (de manera que s'atendran a joves de fins a 29 anys d'edat, només mentre la taxa d'atur continuï per sobre del 20% pel col·lectiu de 25 a 29 anys d'edat i aquest augment de la població atesa no s'ha vist acompanyat d'un augment dels recursos). A l'hora, es destacaven tres punts claus com a deficitaris, d'una banda, el fet de no contemplar ni garantir una orientació professional personalitzada, integral i proactiva per part de l'administració, d'altra banda que el desplegament del pla i distribució de recursos no respectés la territorialització de tots els fons, i finalment vam posar en dubte la qualitat de l'ocupació creada arran de l'ús de bonificacions o cotitzacions fiscals.

Al Ple Monogràfic de Joventut del 24 i 25 de juliol de 2013 es va aprovar la demanda del CNJC d'instar al govern de la Generalitat a negociar amb les organitzacions juvenils i d'altres agents socials la implantació d'un model català de garantia juvenil. Des d'aleshores, el CNJC ha estat present en els

espais d'interlocució pertinents per tal que aquest model fes efectiu el dret de totes les persones joves d'entre 16 i 29 anys que no estiguin estudiant ni treballant a rebre una oferta de feina o formació de qualitat en un termini màxim de quatre mesos després d'haver acabat l'educació formal o quedar aturats.

Entre d'altres, en les nostres aportacions al document de bases de la garantia juvenil catalana, vam reivindicar en primer lloc, que el model català procurés una atenció personalitzada i integral als i les joves de manera proactiva per part de l'administració, instant a aquesta a desenvolupar nous programes de noves oportunitats i a ésser més proactiva en el contacte amb el públic potencial. En segon lloc, es va reclamar que els orientadors/es professionals informessin sobre el MAJ en el procés de tutorització de la persona jove. Així com també vam reivindicar que la resposta front a l'atur juvenil de llarga durada no anés lligada a una precarització de les condicions laborals. En quart lloc, es va destacar la necessitat d'incloure indicadors i abordar la qüestió de l'exili juvenil, en tant que fenomen estretament lligat a la realitat de l'atur juvenil. En darrer lloc, es va reclamar una efectiva avaluació del pla Inserjoves, així com un sistema d'indicadors que reflectís la realitat juvenil de manera apropiada.

Volem remarcar que, tot i ésser aquestes esmenes acceptades formalment, en la majoria de casos hem pogut constatar que no van quedar incorporades al text definitiu del Document de bases aprovat pel SOC, o bé no se n'ha donat el seguiment al qual es va comprometre l'administració.

Ara som a principis de 2016, i a tres anys vista d'ençà que vam començar a sentir-ne a parlar, i 241,1 milions d'euros més tard, ens preguntem: en què s'ha materialitzat la garantia juvenil? Han canviat realment les polítiques d'ocupació juvenil al nostre país? Responen veritablement a la problemàtica concreta d'atur i precarietat juvenils?

La garantia juvenil tres anys més tard: continuem demanant una garantia de qualitat

Passada aquesta primera etapa de planificació de la implantació de la Garantia Juvenil a Catalunya, des del CNJC hem posat fil a l'agulla per fer-ne un seguiment de la seva efectiva implementació, cosa que no és senzilla per les entitats juvenils, donada la diversitat d'agents implicats i la sovint falta de coordinació entre els mateixos. Prèvia consulta amb els consells locals de joventut que integren la XCLJ així com amb els sindicats joves, i

en espais de concertació amb govern, patronal i sindicats; venim detectant un seguit de mancances en el desplegament de la garantia juvenil a nivell català, que cal fer patents avui dia.

Innovació o compilació de bonificacions i antics programes?

Des del Youth Forum Jeunesse (YFJ), plataforma d'entitats juvenils europea de la qual el CNJC és entitat membre, s'ha coordinat a nivell europeu el seguiment que els consells nacionals de joventut estan fent de la implementació de la garantia juvenil. En concret, una de les principals mancances que s'ha detectat és el fet que en alguns països, la garantia juvenil no ha estat sinó la reedició de programes d'ocupació juvenils ja existents sota el paraigües de la Iniciativa per l'Ocupació Juvenil. Així, ens preocupa que sota l'etiqueta de les subvencions a ens locals de la garantia juvenil s'hagi prioritzat donar continuïtat a anteriors programes com ara el Pla Inserjoves, on s'encabeixen els programes Joves per l'ocupació, Fem Ocupació per joves o els programes d'intercanvis internacionals Leonardo i Eurodissea; en comptes de posar en marxa un nou model que respongui a les necessitats laborals i d'inserció laboral actuals.

Més enllà, un altre problema fonamental derivat de l'actual disseny de la garantia juvenil és l'instrumentalització del programa per part d'ocupadors, vinculat al sistema de bonificacions en la contractació i estalvis a la cotització ofertades pel sistema de garantia juvenil de l'estat. Així, s'ha detectat que molts joves s'han acollit al sistema nacional de garantia juvenil en tant que algunes ofertes d'ocupació que havien rebut obligaven a estar-hi inscrits. Això fa dubtar, primer, que el perfil de jove al que buscava donar resposta el programa de la garantia juvenil, sigui aquell que finalment s'hi acaba acollint. I aquesta no ens sembla que sigui una falla del sistema que es pugui solucionar amb més impulsors/es o major difusió del mateix, sinó que respon a una concepció de base errònia, generant un biaix en la selecció del públic potencial que s'allunya del model reclamat a nivell europeu, així com desdibuixant el rol que l'administració hauria de tenir com a creadora d'ocupació.

De fet, les dades compartides al darrer Grup de Treball d'Ocupació Juvenil del Consell de Relacions Laborals, al novembre de 2015, indicaven que només s'hi havien inscrit 18.500 joves a Catalunya, respecte dels 172.900 joves registrats a l'atur al darrer trimestre de 2015. Més enllà, seguim sense dades respecte els perfils que s'hi han acollit, ni cap mena d'avaluació

intermèdia que permeti contrastar si l'oferta donada per la garantia juvenil permet cobrir les necessitats de les persones joves que s'hi acullen.

Reclamem oportunitats d'inserció laboral reals

Més enllà, molts dels programes fins ara convocats i ja atorgats sota la garantia juvenil han suposat la posada en marxa de mesures de millora de l'ocupabilitat, com ara les convocatòries en TIC, idiomes o mobilitat transnacional. No obstant al, així com de programes de pràctiques, publicades en els darrers mesos. Aquestes mesures són clarament insuficients i no asseguren la inserció laboral real dels joves que s'hi acullen. Cal que la garantia juvenil s'adapti i doni resposta als diferents perfils de qualificació, entenent que molts d'ells no necessitarien de pràctiques, beques o formació addicional, sinó d'una oportunitat per continuar o inserir-se en el món laboral.

Més enllà, en els programes que sota la garantia juvenil s'inclou una fase d'inserció laboral (projecte Integrals), només s'exigeix a les empreses i organitzacions que s'hi acullen un topall mínim d'inserció del 30% i 20% en el món laboral respectivament, el qual és visiblement insuficient per garantir una solució sostenible a l'actual atur i precarietat laborals.

Cap persona jove desatesa en quatre mesos

Tot i que el model europeu inicial preveia que les persones que s'hi acollissin, se'ls hi garantís una oferta de feina o formació en quatre mesos després d'haver acabat l'educació formal o quedar aturades, l'administració espanyola en el marc legislatiu i la catalana en l'executiu han optat per dilatar aquest termini. En primer lloc, perquè es compta amb el dia d'inscripció de la persona jove com a data referent, en comptes de la data en què la persona quedà fora del circuit formatiu o laboral, a més a més d'afegir-se requisits previs per al mer fet d'optar a ser beneficiària d'una acció de garantia juvenil. En segon lloc, perquè per tramitar la sol·licitud prèvia a la inscripció, la persona jove ha d'haver estat aturada durant almenys els 30 dies anteriors, o si rep alguna acció educativa o formativa, ha d'esperar 30 o 90 dies, respectivament. En qualsevol cas, condicionant l'accés a la garantia juvenil a la inscripció prèvia es desvirtua totalment la seva concepció europea, produint-se un filtre previ i ajornament en el compliment dels quatre mesos assenyalats per la recomanació europea i per la resolució 301/X resultat del ple monogràfic de joventut.

A aquesta problemàtica, s'hi suma la feixuguesa del tràmit d'inscripció per la persona jove, tràmit que pot arribar a dilatar-se durant setmanes des del moment en què el jove envia el seu formulari, fins que rep la primera entrevista i es defineix el seu itinerari de garantia juvenil. En particular, durant els primers mesos en què es posà en marxa la garantia juvenil es va donar un lapse de temps fins que es donà l'efectiva coordinació entre administracions i engegada del sistema de registre propi català, en què un tram de joves que no van ser ateses respectant el termini de 4 mesos, vulnerant un dels principals compromisos que es desprenien del model europeu. En aquest sentit, reclamem que es faci un seguiment acurat d'aquests joves, facilitant dades sobre quin volum de persones ha quedat afectada, quins perfils tenen i quin seguiment es farà, en general des de l'administració, per garantir l'oferta d'actuacions de la garantia juvenil abans del termini de quatre mesos.

Segueix el silenci respecte la precarietat i l'exili juvenils

Des de l'any 2010, la taxa de temporalitat laboral que patim els i les joves ha anat creixent. El darrer trimestre de 2015, gairebé la meitat de joves ocupades tenia un contracte temporal (un 47,5%), mentre que la taxa d'atur juvenil de llarga durada es situava sobre l'11,4%. És a dir, 4 de cada 10 joves a l'atur feia més d'un any que cercava feina. Igualment preocupant, el 2015 es va registrar un total de 43.610 persones catalanes de 16 a 29 anys vivint a l'estranger, suposant un increment de més de 20.000 persones d'ençà els inicis de la crisi l'any 2009, impacte en qualsevol cas probablement infravalorat per la manca de registres no voluntaris.

Malgrat que precarietat i emigració siguin conseqüència íntimament lligades a la nostra realitat laboral, la garantia juvenil segueix sense fer-se'n ressò, i la posada en marxa del portal Món.Cat es demostra clarament insuficient.

En aquest sentit, continuem reclamant que es faci un seguiment efectiu dels i les joves que marxen a l'estranger que vagi més enllà d'un mer portal web. Cal que s'impulsi un pla de foment del retorn de les persones joves coordinat amb les convocatòries de mobilitat existents i dotat d'un pressupost suficient. De la mateixa manera, reclamem que el govern posi fil a l'agulla al recompte de les persones joves que es veuen forçades a traslladar-se a l'estranger, donat que la manca actual de dades oficials (més enllà d'aquelles existents a registres voluntaris o creats ad hoc) són el primer fet que contribueix a invisibilitzar la realitat de l'exili juvenil.

Igualment, cal que en el seguiment i avaluació del pla s'hi incloguin indicadors que facin referència a l'exili juvenil.

Una garantia juvenil de qualitat, desplegada i monitoritzada per l'administració.

Com a model de desplegament, en els darrers mesos l'administració ha optat per les successives convocatòries de projectes (Integrals i Singulares), pels quals es gestionarà gran part del programa via entitats externes, fent doncs un buidatge de les tasques a assumir per l'administració vers ens de caràcter privat (tant amb ànim de lucre com sense ànim de lucre), privant del caràcter estratègic i públic que creiem que el programa de la garantia juvenil hauria de tenir. Com ja hem defensat anteriorment, des del CNJC apostem per un Servei d'Ocupació públic, ben dotat i de qualitat, que esdevingui referent, que tingui a les persones en el centre de la seva actuació, i l'actuació del qual només respongui a les necessitats ocupacionals de la societat.

Especialment problemàtic ens sembla el fet que tot el cicle de captació, orientació i assessoria de la persona jove, fins a la formació i prospecció i inserció al món laboral o lectiu, puguin arribar a passar per una entitat externa a l'administració. En aquest sentit, tal i com s'inclou a les convocatòries d'aquest tipus de programes, la dotació econòmica finalment rebuda per l'entitat dependrà del nombre de joves que es mantinguin en el programa i que arribin fins al final del procés. Creiem que es pot generar així un efecte pervers, i és que les entitats adjudicatàries d'un projecte vinculat a la garantia juvenil tindrien un incentiu a oferir els serveis que ja tenen en cartera, més que no pas oferir un itinerari personalitzat a les necessitats i perfil de les persones que s'han acollit a la garantia juvenil, que pogués implicar derivar-la fora del circuit propi.

Així, creiem que per garantir una orientació de qualitat, atenent les necessitats de la persona jove, cal recuperar les oficines joves i punts d'informació juvenil, dotant-les del pressupost suficient, com a punt clau per l'orientació i assessoria de la persona jove. Trobem que aquesta tasca, assumida plenament per personal de l'administració pública, és bàsica per garantir l'atenció personalitzada fixat en el model europeu de garantia juvenil, i ha de venir garantida de manera proactiva per l'administració, aprofitant la xarxa ja existent al territori.

Més enllà, és indispensable que l'administració compti amb mecanismes de seguiment que permetin una traçabilitat integral dels itineraris seguits per les persones inscrites, garantint una avaluació i capacitat de millora per part de les persones orientadores i assessores. Igualment, considerem que cal garantir que les persones que porten a terme aquesta tasca d'orientació i assessoria tinguin una formació específica en els programes i projectes sota la garantia juvenil, més enllà dels aplicatius informàtics existents, punt de valor afegit que la garantia juvenil havia de suposar respecte programes anteriors.

En darrer lloc, ens preocupa que la baixa qualitat de les ofertes existents sota el programa de la garantia juvenil limiti la capacitat de la mateixa per respondre de manera sostenible a l'atur juvenil, així com lamini de manera evident els drets i dignitat de les persones joves. En aquest sentit, reclamem que no s'utilitzin pràctiques com a substitutives de llocs de treball, de manera que l'administració no defugui el seu rol com a facilitadora de creació d'ocupació. Cal doncs que a nivell nacional es faci una reflexió acurada respecte la qualitat dels nous llocs de treball que es volen crear, en termes de protecció social, renda mínima, estabilitat i realització dels drets laborals. Més enllà, quan es consideri rellevant la figura de la pràctica no laboral, cal que aquesta obeeixi als criteris recollits en la resolució 1119/X del Parlament de Catalunya, sobre la creació d'un grup de treball per a establir un marc català de qualitat de les pràctiques.

Una garantia juvenil coordinada en el territori

Tenim constància que la tasca a molts punts del territori per part dels impulsors/es està essent difícilment assumible, bé no arribant a determinats municipis, o bé cobrint-los en una franja molt limitada de temps (per exemple, unes hores a la setmana), limitant seriosament la quantitat de joves potencials als que pugui arribar la garantia juvenil. Considerem clau que per futures convocatòries d'impulsors/es, més enllà de reforçar-se'n la xarxa, es tinguin en compte criteris de descentralització i equilibri territorial, perquè cap jove vegi limitat el seu dret a acollir-se al programa, independentment del seu lloc de residència.

D'altra banda, les entitats juvenils a territori han constatat la inexistència d'una coordinació entre els diferents agents que la apliquen al pla local, cosa que ha dificultat en gran mesura la tasca de control que aquestes puguin fer de la garantia juvenil, a l'hora d'obtenir informació per fer un seguiment adient de la mateixa o informar-ne al públic jove potencial. En

aquest sentit, instem a l'administració local corresponent a cada cas a engegar taules de coordinació, que incloguin a impulsors/es, entitats juvenils, responsables de la garantia juvenil als punts d'informació o oficines joves, sindicats i empreses. Així doncs, l'administració ha de vetllar per un bon acompanyament i posada en marxa d'aquestes taules tot posant a disposició dels citats agents formació i informació periòdica sobre l'estat de la garantia juvenil al municipi. Considerem que aquest pot ser un espai on socialitzar informació en torn els projectes potencials als quals els agents poden redirigir els joves, així com de persones inscrites / entrevistades / que hagin rebut una oferta, i avaluació intermèdia del programa de garantia juvenil en el pla local, per tal de garantir una major coordinació entre els agents implicats.

Una garantia juvenil connectada amb el món educatiu.

Considerem que una de les potencials virtuts de la garantia juvenil pot venir donada per la seva capacitat de permetre una millor transició entre el món educatiu i laboral, sempre i quant aquesta vagi lligada a una inserció real, fent efectiva l'entrada dels joves al mercat de treball per via del contracte laboral, i no pas a través de la consolidació de les pràctiques com a resposta estructural. Així, trobem que malgrat accions puntuals per part de l'administració en aquest sentit, no s'està facilitant amb suficient contundència aquesta permeabilitat amb el món educatiu. En primer lloc, caldria doncs implementar amb força una bona orientació professional i acadèmica als centres educatius de secundària i d'altres potencials com ara CRAES. Més enllà, considerem que cal prestigiar opcions com la FP, així com trobar espais on explicar què és la garantia juvenil, quines possibilitats ofereix i com acollir-s'hi.

Major transparència i informació per a un seguiment i monitoratge efectiu per part de les entitats juvenils

Tal i com vam plantejar davant el projecte de llei d'ordenació del sistema d'ocupació i del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), un dels principals reptes al qual hem hagut de fer front des del CNJC ha estat la impossibilitat d'accedir als espais on es configuren i decideixen de manera efectiva les polítiques d'ocupació del país, i on el seguiment de les polítiques assenyalades, i en particular de la garantia juvenil, es fa de manera àgil i immediata.

Actualment el CNJC té representació en el Grup de Treball d'ocupació juvenil del Consell de Relacions Laborals i en la Comissió Rectora Ampliada del PNJCat per treballar la configuració de la Garantia Juvenil. Tot i així, sovint ens hem trobat que és en d'altres espais, com ara el plenari del Consell de Relacions Laborals o el Consell de Direcció del SOC, on de facto es decideix i fa un seguiment a diari de les polítiques d'ocupació juvenil. És per això que novament, reclamem ser presents com a veu experta en els citats espais quan s'abordin temes d'ocupació juvenil, així com reclamem que el grup de treball del Consell de Relacions Laborals esdevingui un espai àgil i dinàmic, un vertader espai de concertació en el qual s'hi debatin i avaluin les polítiques públiques desplegades.

Més enllà, des del CNJC, unes de les aportacions que vam fer des del Consell Rector Ampliat del PNJCat al Document de Bases per a l'Estratègia d'Ocupació Juvenil a Catalunya (2014-2020) va ser precisament respecte la necessitat d'incloure els agents socials i entitats juvenils informades respecte de l'elaboració del pla d'avaluació, així com d'incloure indicadors clau sobre l'exili juvenil i els joves de 25-30 anys com a col·lectiu prioritari en futurs plans d'avaluació.

Així, reclamem que l'administració comparteixi i sigui transparent respecte dades de rellevància pública, actualitzades periòdicament, com ho són les taxes de captació aconseguida per la garantia juvenil, els perfils de les persones que efectivament aconsegueixen acollir-s'hi, la quantitat de persones joves derivades a d'altres projectes o retornades al punt d'informació, o les taxes d'abandonament. Dades com aquestes, tant a nivell nacional com territorialitzades, són vitals per poder contrastar si la garantia juvenil s'està adequant al disseny inicialment plantejat a instàncies europees, i són vitals perquè entitats juvenils i sindicals puguem exercir una tasca de control democràtica i rigorosa arreu de Catalunya.

Proposta de resolució presentada pel secretariat a la 38aAGO